

NYITRAMEGYEI SZEMLE

POLITIKAI, TÁRSADALMI, SZÉPIRODALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP.

Megjelen vasárnaponként.

Előfizetési árak: Egész évre 10 kor., fél évre 5 kor., negyed évre 2 kor. 50 fl. — Községeknek, körjegyzőknek, tanítóknak 8 kor.

Egyes szám ára 20 fillér.

Felelős szerkesztő és laptulajdonos:

Dr. Tóth János.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Papnevelde-utca 9. szám.

Hirdetések árai: Egy háromhasábos petsor ára 16 fillér. Többszöri közlésnél árkedvezmény.

Hivatalos hirdetések 100 szóig 4 kor., minden további szó 4 fl.

Tanulságok a kalocsai esetből.

Mint lapunk más helyén olvasható a jószívű kalocsai érsek, egyébként vármegyénk szülötte, 250,000 koronát hagyományozott különféle jótékony célokra. A lapok pontosan elősorolják is mindazon intézkedéseket, melyekről a megboldogult nagylelkű főpásztor szeretetteljesen gondoskodott, de a közlemény végén az a megjegyzés áll, hogy ez intézkedésnek alig ha lesz foganatja, mert az érsek után sem készpénzt, sem értékpapírokat nem találtak.

Nesze semmi, fogd meg jól! — Az illető kijelölt örökösök jobban jártak volna, ha a nemes szívé egyháznagy egyáltalában nem emlékezik meg róluk: ignoti nulla cupido. De így felkeltette vágyukat, és most csalódva látják, hogy mennyit — kaphattak volna. Most piszkálhatják a fogukat.

Hát ez nem jól van így. A katolikus sajtó is sajnos csak elsurran a kérdés tárgyalása felett és fontosabbnak tartja a liaojangi ütközetről napról napra értesíteni az olvasót, mint megvilágítani a bennünket közelebből érdeklő hazai jelenségeket.

Mindenesetre kényelmesebb ez, az író nem von magára aprehenziót, nem néznek rá sehonnán ferde szemmel, míg ha e

kényes kérdést taglalja, azonnal felkelti a féltékenység ferde tekintetét. Mintha bizony a bajon az által segítve volna, ha nem beszélünk róla!

Ellenkezőleg, higgadt, méltányos megbeszélése az eseményeknek csak javára válhat a tekintélynek, mert a higgadt, s az egyház iránt tiszteletteljes tárgyalás elejét veszi sokszor az üres és alaptalan handabandázásnak, mely magánkörökben annál gyakrabban kitör, minél kevésbé irányítják helyes mederbe a tömeg gondolkodását, mely csak a kész faktumot kapja, gyakran még célzatos roszakarattal eltorzítva. A tömeg gondolkodik, a tömeg itél, ha mindjárt nem is jut ítélete az illetékes körök figyelmébe, vagy ez utóbbiak nem mindig látszanak észrevenni az ítéletet.

Mindenesetre feltűnő, hogy a kalocsai érsek után nem találtak semmiféle pénzt vagy értékpapírost. Hát akkor hogyan rendelkezett az? Feltehető-e ő róla, hogy közhasznú intézetekkel csunya tréfát üzött volna és kitette volna azokat az emberek gúnyjának?

Ilyen frivol gondolatot senki sem tételez fel boldogult Császká György érsekről. De viszont azt sem lehet feltételezni, hogy nem volt volna tájékozva vagyoni állapotáról. Egy legalább is rendezett va-

gyoni viszonyok között élő ember, s hozzá Császka érsek nem fog boldog boldogtalannak legátumot juttatni végrendeletében anélkül, hogy számot vetne a körülményekkel, vajjon nem teszi-e nevetségessé vagy önmagát, vagy pedig azokat, kikről szeretetteljesen megemlékezni akart.

És mégis úgy van. A lapok hozták a boldog örökösök névsorát, s hozták a summát is, amit kaptak — volna.

A pénz nincs, nem maradt a kalocsai érsek után sem pénz, sem értékpapír, mint a faluvégi szegény ember után nem. Hát hova lett legalább az, amiről végrendekezett? Minél kevésbé tudunk erre választ adni, annál tágabb tere nyílik a fantáziának: éppugy mint a sötétben minél kevésbé vehetjük ki a tárgyak körvonalait, annál erősebben dolgozik a képzelet. S ilyenkor tanácsosabb inkább megvilágítani a tárgyakat, mint szabad szárnyra engedni a fantáziát.

A dolog azért is felette megszomorító, mert nem először történik. Hasonló eset történt egy évtizeddel ezelőtt Nyitran, hol boldogemlékü Roskoványi püspök 25,000 forintot fizetett a kormánynak azért, hogy szabadon végrendekezessen. És ez a 25 ezer forint hiába kidobott pénz volt, mert a végrendeletben megjelölt összegek nem jutottak el rendeltetésük helyére,

A „NYITRAMEGYEI SZEMLE” TÁRCÁJA.

Marina.

Irta b. Schmidt-Fialkowski Szaniszló.

A 70-es évek elején Trencsénmegyébe vultunk kiküldve az új tábori térkép számára terepfelvételeket eszközölni. Aki tudja, hogy a tábori térkép, ez a szintelen, a laicus ember előtt majdnem közömbös, semmitmondó rajz, milyen nagy gonddal, mennyi költséggel készül, az igazat ad a szakemberek előtt azon általánosan elterjedt nézetnek, hogy egy tábori térkép (Generalstabskarte) sokkal drágább, mint egy ugyanakkora Rafael-féle festmény, vagy Meissonnier-nek bármely legdrágább képe. De nem is erről akarok most szólni.

Egy életkép tartja fogva azóta emlékezetemet, melyet nem fogok elfelejteni soha, s mely oly élénk előttem, mintha tegnap történt volna, pedig több mint 30 év rohan azóta a semmiségbe.

Mint fiatal tiszthelyettes voltam kommandirozva a bécsi Militär-geographisches Institut részéről a terepfelvévő katonai csoporthoz. Rajzra kiváló tehetségem volt, s mint ilyen be voltam

osztva a mérnökök és technikusok mellé, kiknek munkáját nyomban a helyszínen papírosra rögzítettem.

A kiküldött csoport, minthogy mégis jelentékeny számból állott, természetesen nem volt mindig elhelyezhető egy községben, hanem több falura oszolva, a műszaki főtiszt, egy alezredes felügyelete alatt működöttünk, időről időre neki jelentést teendők elvégzett munkánkról.

Én egy öreg, tönkrejutott trencsénmegyei nemes embernek házában voltam elszállásolva egy picinyke faluban, amely alig 15 viskóból állott.

Házigazdám, egy nagyot halló öreg ember, kívül emiatt igen nehéz volt az érintkezés, nem sok szórakozást nyújtott. Felesége, gyermektelen asszony, szintén a 60 éven túl, megmaradt vagyónának roncsaival foglalkozott, reggeltől estig etette a tyukokat, kacákat, mely utóbbiak hápgova bukdácsoltak a nemesi kuria előtt terjeszkedő tócsában. Az egész faluban nem volt más intelligens család, még csak egy rongyos zsidó sem. Rá is fogták a szomszéd falusiak, hogy e falu olyan szegény, hogy még egy zsidót sem bír eltartani.

Otthonom kevés szórakoztatót nyújtott, nem csoda, ha szabad időm nagyobb részét a szomszéd községekben töltöttem, melyek 2-3 kilométerre vol-

tak tőlem, hol nagyobb számban voltak társaim elszállásolva, míg az én falumban csak magam voltam számkivetésben. Azaz volt még egy lény, aki felkeltette figyelmemet, de tartósb ismeretséget csak később kötöttem vele, s ez volt Marina, a házi gazdám cselédleánya.

Már most megjegyzem, hogy ha a női hűség, a női feltétlen tisztaság iránt valaha kételyem volt volna, úgy ez a gyermek, — hiszen az volt még, mert még nem is volt 17 éves — mondom ez a gyermekleány teljesen az ellenkezőről győzött meg.

Szép volt, mint a bölcsőben levő gyermek mosolygása. Nagy kék szemében olyan búbaj rejtőzött, minőt csak az ártatlanság képes beléjük varázsolni, minőt a pipere asztal mellett szépülő hölgyvilág csak gyermekéveiben tud felmutatni. Aranysárga haja a nép egyszerű izlése szerint duzzadt fonatba volt csavarva, míg arcáról a megtestesült üdeség rítt le. Azt hinné az ember, hogy a hamupipóke mesés alakjával áll szemben, azzal a különbséggel, hogy Marina ruhája, dacára munkájának, mindig olyan tiszta volt, mintha csak lelke tisztaságát akarná vele külsőleg jelképezni.

Ami legjobban bántott, hogy engem soha észre sem látszott venni. Apró szolgálatait néha jutalmazandó egy-egy hatost nyújtottam neki, mire

mert egyáltalában nem voltak meg. Sőt mi több a püspök által már évekkal halála előtt letett alapítványok is, melyek kamatai már régen osztogattak is az illetékeseknek: tehát még ezek is mozgósítva lőnek, hogy a mondva csinált hiány fedezhető legyen.

Nem akarok régen behegedt sebeket újra felfakasztani; és nem is hoztam volna ezt fel, ha a kalocsai eset az eszmetársítás révén elő nem hívja a feledésből. Az előbbi már régen elfeledtük, de most új seb fakadván fel, szükségét érezzük annak, hogy a baj orvosoltassék. Mert ne feledjük, hogy a sebek megvannak, habár készakarva betakarjuk a szemünket, hogy ne lássuk azokat; a fájdalom megvan, habár készakarva bedugjuk is füleinket, hogy ne halljuk annak jajgatását.

A püspöki vagyonnak és az alapítványoknak nemcsak természetszerűleg, de kánonjogilag is, kirendelt óra a káptalan. Az, mint erkölcsi, hogy ne mondjuk örökké élő személy, felelős azok integritásáért nem csupán az egyházmegyei szék üresedés esetén, de a főpásztor életében is. Köztudomású dolog, hogy a káptalan beleegyezése nélkül a törzsvagyonhoz tartozó ingatlant vagy más értéket elidegeníteni még magának a főpásztornak sem szabad.

Hazánkban sokhelyütt a gyakorlat olyan modus vivendit teremtett meg, hogy a káptalanoknak ezen szép tisztuk gyakorlására nem nyílik elegendő tér. Találkozunk személyek, nem egyszer rokonok, kik az élet alkonyán levő némelyik főpásztort ennek saját kárára mintegy légmentesen elzárni törekednek ezen természetes és az egyházjog által kirendelt órétől. És részben csak akkor juttatják aktualis működésbe, mikor a főpásztori székesedés beáll. Ennek azután, mint a kalocsai eset mutatja, az az eredménye, hogy ha a főpásztor végrendeletében emléket akarván emelni önmagának, jelentékeny összegeket hagyományoz kegyeletes célokra: mikor

meghal, az emberek összenéznek: volt és nincs!

Kívánatos volna, és pedig érdekében állana maguknak a nemeslelkű hagyományozóknak, ha ez a hermetikus elzárkozás, mely a két tényező között néhol érvényesül, kevésbé áthatolhatatlan volna, mert az élő erkölcsi személynek akkor módjában állana megvédelmezni a megholt fizikai személy reputációját, és mindenesetre módjában állana hathatósan gondoskodni arról, hogy az elhunyt utolsó szándékai érvényesüljenek.

Pöstyén-fürdő emberbaráti intézményei.

Pöstyénben nem csupán a természet osztogatja jótéteményeit, amennyiben elsőrangú gyógyvizzel szolgál, hanem az emberbaráti szeretet is intézményeket létesít, melyek teljes elismerésüket érdemlik meg, és a megfigyelőnek kötelességévé teszik, hogy azokat nyilvánosságra hozza.

Ezek közt első helyen kell említenem a Winter Lajos bérlő által emelt „Munkás kórház” nevű intézetet, mely tíz év óta állandóan 120 ágyra emelkedett és a felebaráti szeretetnek magán egyén által emelt oly telepet mutatja a szemlélőnek, hogy párját ritkítja nemcsak a vármegyében, de messze annak határain túl.

Nem vettem igénybe a fürdőigazgatóság által engedett kedvezményeket, nem kaptam és nem is kértem semmit: azért tollamat tisztán az objektív megfigyelés vezérli, de éppen azért igazságos is akarok lenni és szembe szállok bármely előítéllettel.

A Munkás kórház ez évi betegforgalma aug. 26-áig 868 főre rugott s tekintve, hogy tavaly ilyenkor csak 726 volt s az idény végeztével 938-ra rugott, van rá kilátás, hogy ez év végével jóval meghaladja az 1000-et. A „Munkás kórház”-ban nem csupán a munkás egyesületek, hanem nálunk már országsszerte szervezett betegsegélyező-pénztárak által küldött betegek nyernek elhelyezést, továbbá a MÁV. igazgatósága állandóan 20 ágyat tart lefoglalva, az osztrák vasutminiszterium ugyanannyit; Bécs város tanácsa az idén 15 betegét utasította a Munkáslakba.

Már most miben áll ezek kedvezménye? — Abban, hogy 20—25 frtért egy beteg fedezheti 3—4 heti összes költségeit. Kap tiszta, egészséges lakást, reggeli, ebéd és vacsorát. Az ebéd három tál étel, leves, marhahús és peccsenye, s

höz hozzá olyan tiszta és izletes, hogy én drága pénzen sem kaptam különbet. Kap fürdőt, orvoskezelést és azonkívül a fürdőből zárt kocsin szállítják lakására, nehézbetegeket még fürdőbe is.

Különös jelentőséget nyer ez intézmény a betegsegélyező pénztárak betegjeinél. Mint ismeretes nálunk újabban, minden gyár, vállalat, iparos, gazda állandóan alkalmazott munkásait tartozik beiratni a betegsegélyező pénztár kötelekébe. E pénztárak valamely tag betegsége esetén bizonyos tápdíjat fizetnek az illetőnek, míg újra dolgozni lesz képes. Most, ha a betegség természete olyan, hogy a pöstyéni fürdővel gyógyítható: a beteg számára kiutalt táppénzt nem kapja kezéhez, melyet esetleg elinna is, hanem az átutaltatik a pöstyéni Munkáslaknak s a táppénz árán itt nemcsak lakást és jó élelmezést kap, a milyenhez otthon ilyen összegből sohasem juthat, hanem ingyen gyógykezelést, fürdőzést is; a táppénzből fedezve van a fürdőnek milder szükséges kiadása.

Innen van, hogy a munkáslakban nem csupán a szorosan vett munkások, hanem az értelmiséghez tartozó szegényebb emberek is nyernek ellátást. Sőt ma, midőn a fürdő-bérlő fiával, ifj. Winter Lajos urral, a munkáslakot éppen ebéd idején megleptük, olyan kalapos damákat láttunk ott az ebédnél, akikről a korzón mindig azt hittem, hogy azok a fürdő első restaurációjában, Rónainál, fogyasztják el a diner-jöket. Éppen azért latogatásunk nem csekély zavarba is hozta őket.

A munkás-telep Winter Lajos alkotása, ki azt 12 év előtt kezdte létesíteni és fokozatosan fejlesztette. Az épület homlokzata a régi görög templomok mintájára van építve. A helyiségek kissé szűkek, nem ártana több szabad tér az ágyak között, de a számos jelentkezésnél nem lehet egyelőre másképp. Így is a jelentkezőknek mintegy 50%-át el kell utasítani.

Megjegyzem még, hogy nem csupán Magyarországból, de Ausztriából is, sőt a lehetőség szerint külföldről is vesznek fel betegeket, a felvételnél az orvosi bizonyítvány szokott lenni a döntő.

A szép emberbaráti intézmény 1893-ban keletkezett és betegforgalma a következő arányokban fejlődött:

év	beteg	év	beteg
1893	42	1899	565
1894	113	1900	585
1895	135	1901	760
1896	163	1902	878
1897	361	1903	938
1898	490	1904 (aug. 26-ig)	868

ő csodálkozva ram veté nagy kék szeméit, melyek fehér homloka alól úgy tűndököltek, mint a kinyílt buzavirág az őszi vetésben, és nem akarta elfogadni. Csak házi asszonya unszolására fogadta el nagynehezen, s akkor is mindig illedelmesen kezet csokolt.

— Ne csokolj nekem kezet, te együgyű, hiszen nem vagyok én plébános, — mondám bosszankodva, mialatt kezének és szájának melege végigömlött ereimen, mint egy ismeretlen delejes erő, és megrázkódtatta egész valómat.

De a leányt nem lehetett erről leszoktatni, inkább el sem fogadta a pénzt, mint a jól idomított eb otthagya a koncot, ha ura úgy akarja; de hozzá nem nyult, mielőtt az ő felfogása szerint illedelmesen meg nem köszönte volna.

Pedig a gazdájától ritkán, vagy sohasem látott garast. Ugy fogadták fel, mint egy apátlan, anyátlan árva, csak éppen ruhát kapott, oly egyszerűt, mint a felvideki nép visel, de tisztaságával, gondosságával szebben nézett ki benne, mint egy hercegnő.

Akkor kerültem ki a katonai iskolából, alig 21 éves voltam, egy hadnagyjelölt teljes ambíciójával, aki azt hiszi magáról, hogy meghódítja az egész világot, pedig legföllebb csak a — felvilágosított hódította meg. Roppantul bántott a leány

közömbössége, most bántam, hogy raugot nyertem őseimtől, mert a leány a „méltóságos” urra úgy tekintett, mint egy felistenre, mintha vagy én, vagy ő nem volt volna ember, vagy egyikünk se!

Egy sajnos véletlen azután közelebb hozott e csodálatos falusi Sphynx hez, vagy távolabb mint hittem volna, de legalább összebb kerültünk.

A Rohács hegy tájékán megállapítottuk a trigonometriai pontot. A meredek hegy lejtőjén gondatlanul mászkálván megcsusztam, s vagy husz méternyi mélységbe zuhantam. A hegy oldala szerencsémre kissé lankás volt, mindazáltal a zúzó-dásokon kívül kifecamítottam a lábam. A bajtársak csak hosszabb kerülő után juthattak hozzám, midőn önkívüli állapotomból felébresztett jobb bokámban egy szörnyű fájdalom. Azt hittem, eltört a lábam; a cipőmet késsel kellett felmetszeni és úgy húzták le a lábamról, miközben társaim vizsgálaltak és kötést rögtönöztek, úgy ahogy első pillanatra lehetett. Beletelt három óra, mire egy hordagygyal két izmos tót legény megjelent és lecipeltek a legközelebbi faluba. Innen a község papjának szegényes kocsiján szállítottak több kilométer távolságra levő szállásomra.

Az előhívott polgári orvos késő éjjel érkezvén szerencsére egy kis zúzó-dáson kívül csak ficamodást konstatált, s tizennégy napi nyugalmat

ajánlott, mely után teljesen helyre leszek állítva.

Ez idő alatt Marinának betege voltam. Ha tulajdon édes anyám feltámadt volna halottaiból, nem ápolat volna gondosabban nálánál. Az orvos utasítása szerint oly gyöngéden bánt a fájós testrészszel, mintha csak tulajdon tagja volt volna. Dolgos kezének kerges érintése úgy végig siklott a dagadt lábon, mintha csak bársonnyal simogatták volna. Szinte örültem, hogy éreztem szűzies testének enyhítő melegét fájós bokámon. Szobám, melyet eddig minden színtelen szemérem nélkül csak csupa közömbösségből került, most tárva nyitva volt előtte éjjel nappal. A fájdalom belépő adott neki, s bennem is elfojtott minden nemtelen érzést. Résztvevő szive minduntalan valami dolgot adott neki szobámban, minduntalan talált valami igazítani valót, ágyamon, vánkösomon.

Amellett olyan beszédes volt, hogy bámultam, miként rejtőzhetett ennyi leleményesség egy egyszerű pórleányban, aki még hozzá alig nőtt ki gyermek — bocskorából. A megtestesült irtalmas testvér volt ő, csak az ismert szárnyak hiányoztak fejéről; nem, a szárnyak inkább vállaira illettek volna, mert gyöngéd figyelme igazi angyallá tette előttem. Csak egy volt, ami sértette képződő hiuságot, s ez az volt, hogy ő gondossá-

Minthogy azonban az előző évben augusztus 26-áig csak 726 volt s az év végeig 938-ra emelkedett, mint levelem elején is említém, az idén kétségkívül jóval megfogja haladni az ezeret.

Winter Lajos fürdőberlő ur mindenesetre büszken tekinthet alkotására, mert a szenvedő emberiségnek aránylag igen csekély áron olyan jótétet nyújt, mely az élvezőket hálára, az elfogulatlan megfigyelőt pedig teljes elismerésre készíti.

A fürdőberlő azonkívül 6 nyitramegyei tanító számára ingyen lakást és fürdést, s ugyanazt 12 miniszteri hivatalnok számára tart készenlétben egyenkint négy heti időtartamra. Azonkívül 1904. aug. 26-áig ez évben teljesen ingyen 64 tiszteletjegyet bocsátott ki, melyek száma egy évben megközelíti a 100-at.

A szegények közt pedig, mint beavatott helyről értesülők, eddig mintegy 8—10 ezer darab fürdőszelvényt osztottak ki, ami a humanus érzelmenek kiváló szép bizonyítéka.

Nem kevésbé kelti fel figyelmünket egy másik emberbaráti intézmény és ez a *katonai kórház*.

Azelőtt a katonák Nagy-Pöstyénben laktak, a fürdőtől gyalog jó felőrányra és jobbára pajtákból nyertek elhelyezést. Közönséges paraszt szekereken szállították a betegeket, ami különösen a fürdőből visszafelé, mikor a beteg szokatlanul fel van hevülve, egyenlő volt a meghülés-sel. Ilyenkor még az is megkapta volna a rheumát, aki nem szenvedett benne.

Ez okból a múlt század 50-es éveinek kezdetén gróf Degenfeld, dr. Scherer pöstyéni orvos és Bukovinszky, gróf Erdődy-féle galgóci főtitkár, valamint Rieder lovaskapitány kezdeményezésére egy kezdetleges kórház létesült katonák számára, melyre az akkori kormány 50,000 frtot adományozott.

De a mostani terjedelmes és minden igényeknek megfelelő katonai kórház, a humanitárius alkotásairól örökké emlékezetes *Albrecht* főherceg, tábornagyot vallja alapítójának. Albrecht főherceg az ötvenes évek végén, mint Magyarország katonai kormányzója, meglátogatván Pöstyént és tapasztalván, hogy az intézet mennyire hiányos, azonnal kezébe vette az ügyet és részint saját nagylelkű adományával, részint pedig egy állami sorsjáték útján 1863-ban megteremtette a mai monumentális intézetet, melyhez gr. Erdődy Ferenc ingyen adta a telket.

A katonai kórházban állandóan 20 tiszt és 80 legény teljesen ingyen nyer elhelyezést, ingyen árdót, fürdőruhát, úgyszintén ingyen szállítják is

a fürdőből. A legénység azonkívül díjmentes ételmezést is kap, míg a tisztok napi 65 krajcárt fizetnek ebédért; tehát oly csekély árt, mennyiért otthon sem igen kaphatnak.

Ujabb időben még 12 tiszt kap szintén ingyenes lakást, kiszolgálást, de a fürdőt féláron kapják, míg az előbbieket teljesen díjmentesen. Ennélfogva 32 tiszt és 80 legény nyer a katonai kórházban elhelyezést. Az ingyenfürdők (100) és felfürdők (12) telekkönyvileg vannak biztosítva.

Jelentkezni kell a pozsonyi hadtest parancsnokságnál, mely a felvételt eszközli a körülményekhez képest, mert bizony a hadseregben is több a köszvény, mint hely a katonai kórházban.

Ujabbban Albrecht főherceg méltó unokája, Frigyes főherceg, pozsonyi hadtestparancsnok és a népjólét fáradhatatlan előmozdítója: fenkölt lelkű neje, Izabella főhercegnő, ki jó szívének egész leleményességével új és új forrásokat terem nemcsak a vágvölgyi nép keresetének, de a pöstyéni katonai kórháznak is, sikeres mozgalmat indítottak, hogy a nagyszabású kórház tetelesen bővüljön és fáradozásait a nem rég lefolyt trencseni ünnepélynél dus siker koronázta, úgy hogy legközelebb ismét bővülni fog.

Levelező.

Ujdonságok.

Egyházmegyei hir. Az üresedésben levő kis-ugyicsi plebániái javadalmat elnyerte Bélik Mihály odaváló ideigl. adminisztrátor.

Személyi hírek. Mihálicsics György, honvédelezredes és dr. Tóth János, lapunk felelős szerkesztője aug. 30-án Pöstyén fürdőről, Mérey Lajos ügyvéd Balatonfüredről szept. 1-én Nyitrára érkeztek. — Ucsnay István nyitraegyházm. áldozár tábortól lelkész négy heti szabadságra Gyulafehérvárról Szencire érkezett. — Richter M. István, főgimn. cistercita tanár, lapunk munkatársa, Német Prónáról székesfehérvári állomására utazott. — Dr. Mihalovics Ede és Hevera János Komárommegyében töltött szabadságáról Nyitrára érkeztek.

Eljegyzés. Gubics Annuska és Spitzer B. Béla jegyesek. Nyitra—Kiskunfélegyháza, 1904. augusztus hó. — Burgovszky Győző a brogyáni keményítő-gyár igazgatója eljegyezte Szlamka Aranka urleányt Nagytapolcsányból.

Áthelyezés és kinevezés. A vallás-és közoktatásügyi miniszter Bayer Róbert zsolnai állami főreáliskolai rendes tanárt az eperjesi kir. kath. főgimnáziumhoz helyezte át, — Henz Mátyás zay-ugróci áll. polgári iskolai helyettes ta-

nárt az uj-szentannai áll. polg. iskolához segéd-tanárrá, Szántó Aranka kis-zsambokréthi és Morvay Margit krasznai állami iskolai helyettes tanító-nőket pedig ugyanezen népiskolákhoz rendes tanító-nők kinevezte. — A trencseni pénzügyigazgatóság Ivanovszky Oszkar vágbesztercei lakost a puchói m. kir. adóhivatalhoz díjtalan adóhivatali gyakornokká nevezte ki.

Halálozások. Trencsenben általánosan ismert fegyintézeti igazgató özvegye Kuchar Anna szül. Katzer úrnő, aki egy hét előtt Bécsbe ment lakni, ott mult csütörtökön elhunyt. — Csillagi József, Trencsen sz. kir. város irodatiztje, 47 éves korában szívhűdés következtében hirtelen elhunyt. — Beke hamvaikra!

Zsilinszky államtitkár Nyitrán. Zsilinszky Mihály dr. a vallás és közoktatásügyi államtitkár, e hó 1-én Nyitrára érkezett és a püspökvárban szállt meg, mint a püspök urnak vendége. Zsilinszky ur ömeltósága másnap dr. Puchovszky Bálint kíséretében meglátogatta a Roskoványi-könyvtárt, hol az urakat lapunk felelős szerkesztője kalauzolta. — Az államtitkár meg volt lepette a könyvtár nagyszerű méreteitől, úgy szintén jól esett neki, mikor a könyvtáros hamarosan összeszedte Zsilinszky ur különböző időben megjelent műveit. Nem csekély meglepetést keltett Roskoványi 84 kötetből álló kézirat gyűjteménye, mely nyomtatásban megjelent műveinek a nyomdából visszakérült manuscriptumait foglalja magában. Az államtitkár ur nem győzte eléggé csodálni Roskoványi pontosságát, midőn a könyvtáros bemutatatta Roskoványi iskola-könyveit, melyeket az elhunyt püspök elejétől végig sajátkezűleg leirt. Ömeltósága azután megtekintette a kápolnát s a tövendékek egyik muzeumát s miután beírta nevét a könyvtár vendégkönyvébe, legnagyobb meglepéssel távozott vármegyénk ezen legelső kulturtenyezője falai közül. Ezután ő miltósága a felsőbb leányiskolába hajtatott, ahol éppen javában folytak a beiratások. Megnézte az egész intézetet, a tantermeket úgy mint a szertárakat s mindent megfelelően talált, sőt kiemelte, hogy sokat talált ilyen fiatal intézetről. Azután a fizikai szertárban érdekes eszmecsere folytott az öt kísérő igazgatóval és az osztályfőnökökkel. Sok érdekeset mondott a leánynevelésről, nevezetesen arról, hogy a mily fontosnak és szükségesséknél találja a művelt társadalom érdekében a felsőbb leányiskolákat, úgy veszedelmesnek nézi a leányoknak az egyetemre toluását. Ő miltósága közel 3/4 órai szemle után elhagyta az intézetet, igen jó benyomást hagyva maga után, a főgimnáziumba távozott, hol szintén beiratás lévén, az igazgató sok munkája közt eleinte nem ismerte fel, csak mikor bemutatták, fordított reá állásához mért kivételes figyelmet. Az államtitkár ur látogatást tett még Thuróczy Vilmos főispánnal, s szept. 2-án d. u. 2 órakor Mocsonokon keresztül a tornóci állomásra utazott.

A nyitrai főgimnáziumban az 1904—1905. tanévre az osztályfőnökségek a következőképen oszlottak meg: I. A) osztály Sarmaságh Géza, I. B) Karsay János, II. A) Veszprémy De-

gának melegt nem egy ifju férfiura, hanem egy betegre árasztotta. Én szemében nem voltam — mint hittem magamról — egy csinos tisztjelölt, hanem egy szenvedő koldus, s ha véletlenül nem történnik velem e szerencsétlenség, hát annyi figyelmet sem fordít reám, mint az uborka ágyára ott a konyhakertben. Szóval ő bennem nem embert, helyesebben mondva nem férfit, hanem csak szenvedő beteget látott.

Mikor néha melegen megszorítottam hozzám tévedt kezét, oly érzéketlen maradt az, mintha egy fabábé volt volna valami kiállításban, mert az már nem egy beteg igényének, hanem egy egészséges ember tévedésének tünt fel előtte. S ha néha fölém hajolt, hogy megigazítsa a vánkósom, karom rátévedt karcsu derekára, ő azt észre sem vette, az átölelést kikerülte nem azzal a számító ellenkezéssel, melylyel a nő még jobban ingerli a férfit, hanem azzal a részvétlen közömbösséggel lépett odább, mintha nem azért tenné, hogy a karomat kikerülje, hanem mert véletlen ebben a pillanatban másutt a helye. Ekkor éreztem terhét annak, hogy bárónak hívnak, s szívesen cseréltem volna szerepet egy szegény falusi legénnyel.

Egy alkalommal midőn már lábbadoztam, kin ültem a ház verandáján, s minthogy hűvös

szél kezdett fújni, beküldtem a cselédet, hogy hozza ki a köpenyemet.

Szobámban rozoga keresztlábakon nyugvó, hamarjában összehevenyészett óriás asztalon ütöttem fel rajzoló sátorfámat. Rajta volt költői reudtelenségben a sextans, theodolit, tachimeter, magasság-mérők, körzők, tus-csészék, papiros tekercsek és mindenféle a térkép felvételhez szükséges százféle eszközök. — A cseléd alighogy bement néhány másodperc múlva óriási robbanást hallottam a szobából, mintha a ház teteje szakadt volna be, valami mérhetetlen súly alatt.

Felugrottam fájós lábam dacára és a szobába rohantam. Az asztal közel két négyszög-ölyni felső táblája a földön hevert, maga alá temetve értékes terhét, lábai féloldalt, szóval hasonlóan egy lóhoz, mely kiadta paráját. A műszerek, készülékek egy rakáson heverték oly össze-visszaságban, mintha egy gazdag vegyeskereskedésnek összes tartalmát a szoba közepére szórtnák. Mellette Marina állott karján katonai köpenyemmel. Arca ijedtében viaszárgára változott, ha nem állott volna lábán, azt hittem volna, hogy halott.

— Mit műveltél te szerencsétlen — mondtam — mikor a töméntelen halmazt egy rakáson láttam.

Ő nem volt képes válaszolni, csak taglejtéssel mutatta, hogy a kabát zsebe beleakadt a rozoga asztal sarkába s ő sietve akarván távozni köpenyemmel, felfordította az asztalt. Nyelve hebegett, dadogott, azt hittem, hogy ijedtében szélütés érte és megnémult.

Miután meggyőződtem, hogy az értékes műszereknak szerencsére semmi bajuk sem esett, csak egy porcellán festék csészéből lón kettő, nagy nehezen összeszedtük a töméntelen lomot és miután az asztalt ismét talpra állítottuk, újra elhelyeztük a leesett tárgyakat szeles hátára.

* * *

Ez eset után vagy tíz napra a kiküldött bizottság elkészült ideiglenes munkájával és parancsot kapott, hogy visszatérjen Bécsbe. Utolsó nap estéjén gyöngé lábammal sokat járván lábfürdőt vettem, hogy másnap korán reggel indulhassak az iztebniki állomásra, mert a vágvölgyi vasut akkor csak odáig volt kiépítve.

Éjjel ágyam szélén ülve lábaimat áztatva olvastam a porosz vezérkar legujabb kötetét a francia háborúról. Egyszerre halkán nyílik szobám külső ajtaja és a belső ajtón felénk kopogást hallok. Ránézek az órára és ijedten veszem észre, hogy éjfél fel tizenkettő van. Nem attól ijedtem

zsó, II. B) Kopp Tibor dr., III. Kaleta Máté, IV. Konrád Ferenc, V. Faulhaber Lajos, VI. Cserhelyi Sándor, VII. Miklósy Ferenc, VIII. Feren-czi József.

Benedek Andor, altábornagy, a pozsonyi honvédkerület parancsnoka aug. 28-án Nyitra-ra érkezett, az itteni honvédsapatok megszemlélése végett. Ő Nagyméltósága a Korona vendég-lében vett szállást, a hol megérkezésekor Lóskay Gábor ezredes dandárparancsnok, Schultheisz Emil ezredes, ezredparancsnok urak tették meg jelentéseiket s az összes törzstiszt urak megjelente-k. A magas előjáró itt tartzkodása három na-pig tartott. Hétfőn megszemlélte az ezred harc-gyakorlatát a galgóci uton levő Huszár major környékén. Zászlóaljak harcoltak egymás ellen; egyik rész parancsnoka volt Villerding a másiké Tanárky őrnagy ur. Kedden a harcserű lövés főgyakorlatát nézte meg, a melynél a helybeli két zászlóalj egyesített Villerding őrnagy ur pa-rancsnoksága alatt s eles töltnyekkel lőttek az ellenséget jelző céltáblákra, a melyek Zsére köz-ségtől keletre voltak felállítva. Az ez alkalommal kilőtt töltnyek száma meghaladta a 25000-et. Szerdán délelőtt a honvéd csapatkórház megszem-lélése következett, a mely után díszszemle volt a gyakorlóterén; ez alatt Ő Nagyméltósága mint-egy óra folyásig fesztelenül beszélgetett a legén-yiség igen sok tagjával. A szemlét díszmenet zárta be, a mely után Ő Nméltósága meglegedésének adott kifejezést s különösen kiemelte a legénység bátor fellepését és jó kinézetét.

Párisi kitüntetés egy nyitrai ipa-rosnak. *Iff. Szeszkál Lukács*, jónévű nyitrai iparos, hetekkel ezelőtt egy 500 korona értékű secessió sziésben készített 3 ajtós szekrényt küldött Párisba iparkiallitásra. A párisi Academie des inventeurs a derék nyitrai iparost legnagyobb aranyérmével tüntette ki, s hozzá csatolta az aranyérem öt ágú fehérre zománcozott rendjel alakú jelvényét, mely piros szalagon függ, s a hozzá való okmányt. A kitüntetett nyitrai ipa-rost, ki remekével ilyen feltűnést keltett, szívünk-ből üdvözöljük.

Tandij a leányiskolában. Meglepe-tés érte a beiratásra menő t. szülőket, midőn a helybeli zárda portáján egy cédulát kaptak, melyen figyelmeztetik a szülőket, hogy az iskolák bővítése miatt a helybeli róm. kath. iskolaszék 13/1904. számú határozata folytán behozatott a tandij és pedig: 1) A vidéki és más vallásu tanu-lók 12 koronát. 2) A helybeli jobbmóduak (hi-vatalnokok és önálló iparosok) 6 koronát. 3) A többiek 1 koronát fizetnek. A szegények, mint eddig, úgy ezentúl is tandijmentesek, ha ezt kel-lőleg igazolják. — Utána jártunk a dolognak, miért van a tandij? Megtudtuk a következőket. Midőn 1861-ben az intézet megnyílt, 4 osztály

volt benne, az alapítvány 10 testvérré szült, így a tandijszedés fölösleges volt, mert az alapítvány fedezte a kiadásokat. Idővel a 4 osztályból lett 8, és hozzá 2 ovoda létesült (melynek semmi alapítványa vagy segélyezése nincs a 4 korona tandijon kívül, — ha ugyan megfizetik). A test-vér-tanítónőket szaporították, de az alapítvány maradt a régi, sőt a kamatláb folytonos csökke-nése és az ily házban szükséges javítások követ-keztében a jövedelem alig fedezte a szükséges kiadásokat. *Bende Imre* püspök ur alapítványa csak részben segített a bajon, azért az iskolaszék egyhangu határozattal kimondotta, hogy miként más városokban, úgy itt is tandiját fizetnek a módosabb szülők, s ezen tandijból az iskolai ki-adások fedeztetnek s mely kiadásokról egy általá-nos jelentés alakjában az intézet főnöknője el-számol az iskolaszéknek. Az iskolaszéknek ezen humánus határozatát csak helyeselni tudjuk, mert ezáltal némileg segítve lesz a tantestület sorsán, kik önfeláldozásból elvonták sokszor maguktól a falatot, csak hogy az iskolákban rend, tisztaság, fölszerelés legyen. és legyen az iskolának az a jó hírve, a melynek a nyitrai intézet széles e hazában örvend.

Piaristák magyar képviselője Ró-mában. A piaristák egyetemes főnöke, mikor a tavasszal itt járt, azon óhajának adott kifeje-zést, hogy a magyar piarista rend is állandóan képviseltesse magát Rómában egy tag által. — A piaristák ez állással Vári Gellért, nyitrai fő-gimnáziumi tanárt bízták meg, ki megváltik ez utóbbi állomásától s átteszi lakását Rómába.

A nyitrai iparos és kereskedő-tanonciskolában a beiratások szeptember hó 1-től 8-ig (d. e. 9—12-ig, d. u. 3—5 óráig) eszközöltetnek. A tanoncok szabályszerű beiratá-sáról gondoskodni feltétlenül a munkaadók köte-lesek, minek folytán a t. ez. iparos-mester és kereskedő-főnök urakat a beiratási határidő pon-tos betartására figyelmeztetjük.

Áthelyezett piaristák. A kegyes ta-nítórendnek a szünidőben kibocsátott személyzeti névjegyzékéből kiemeljük a következő urakat, kik valamikor Nyitra-n működtek vagy a megyében is-mertebbek. Budapestben vannak: dr. Acsay Antal, Bartoss József, Takács Sándor, Titz Antal, Vincze József. — Debreczenben: Vass Károly, Pintér Pál és Szűcs István. — Kecskeméten: Németh Ká-roly. — Kiszszében Schichmann Endre. — Ko-lozsvárott: Mondik Pál, Huber Imre, Vincze László. — Lévan: Cserei József. — Nagy Beeskereken: Csintalan Pál. — Nagy Kanizsán: Lauch János, Ince István, Sáfány Károly és Révay Ullrich József. — Nagy Károlyban: Matirkó Konrád. — Nyitra-n (új) Karsay János. — Rózsahegyen: Janny László. — Selmeczbányán: Guba Pál. — Szeged-en: Cserép Sándor. — Sz. Györgyön: Kurucz János. — Temesvárott: Sáfány József, Cseh La-jos. — Vácson: Csász Imre, Sarang József. — Veszprémben: Takács József, Szokán Sándor, Szeges Mihály, Laczkó Dezső és Zsigmond János.

Orvosválasztás. Zsámbokréthi járás orvosnak a. f. hó 1-én tartott egészségügyi bizott-ság első helyen dr. Petrikovics Kálmánt, második helyre dr. Arkenberg Béla nyitrai orvost kan-didálta.

Birtokváltás Dr. Rudnay Sándor és Rudnay Alajos beszédfalvi birtokát megvette Lo-nek István Nevidzenben.

A csendőrség köréből. Szabó István csendőrőrnagy, a pozsonyi csendőr-kerület 2-ik törzstiszteje a múlt héten több napig városunkban időzött Fenassi József számvivő főhadnaggyal s befolyt a szárnyparancsnokság bizottsági átadásá-ban Simonyi csendőr-százados, az új parancsnok kezébe.

A nyitrai maria-zelli zárandok-lat, mely Kottesovszky Alajos ur vezetésével augusztus 25-én indult, aug. 31-én szerencsésen hazakerkezett. A zárandoklatban 4 lelkes és egy orvos vett részt. A bucsusok száma 101 volt.

Köszönetnyilvánítás. A kis-lehotai borzasztó tűzkárt szenvedett lakosok felségelye-zésére eddig az alábbi jótézők kegyeskedtek nemes szívük adományával hozzájárulni: Áldott szívű kegyes főpásztorunk Bende Imre püspök ur ő méltósága 200 koronát; báró Kaas Ivor a nyitra-zsámbokréthi választókerület országgyűlési képviselője 100 kor., Majthényi Rudolf Nyitra-Novák-ról 100 kor., Rudnay Alajos bajmóci prépost 50 koronát voltak kegyesek küldeni. Fogadják a kegyes jótézők adományaikért szerencsétlenül járt hűveim leghálásabb köszönetét. A minden-tudó Isten jutalmazza meg bőségesen nemes szí-vük adományát, melylyel a kétségbeesítő helyzet-ben levő hűveimet kegyeskedtek felségelyezni. — *Tóth Kálmán*, kesselelőkeő-podhragy r. k. lelkes.

A kalocsai érsek végrendelete. A kalocsai járásbírósg augusztus 15-én hirdette ki *Császka György* kalocsai érsek végrendeletét. Az érsek vagyonának csak egy harmadrészét végrendelezhetett. Ezt a következőképpen ki-vánja kiosztatni: 1. 4000 korona egy rekviemre; 2. 2000 korona kismisékre; 3. 2000 korona a Szent-István-Társulatnak; 4. 1000 korona a Szent-László-Társulatnak; 5. 20,000 korona négy árva gyermek neveletésére a kalocsai árvaházban; 6. 10,000 korona a kalocsai hórháznak és aggmen-helynek; 7. 10,000 korona Kalocsa szegényeinek örök-alapítványa; 8. 2000 korona az öregesertői templomnak; 9. 2000 korona a kalocsai nőgyógye-letnek; 10. 10,000 korona a kalocsai csillagának; 11. 50,000 korona a löcsei nőnevelőnek; 12. 10,000 korona a turdossini óvodának; 13. 2000 ko-rona a rózsahegy leánynevelőnek; 14. 80,000 korona évi kamatai a négy nővérnek, illetve Fe-leki Géza és Szüllő Ágoston unokáknak, kiknek halála után e rész örököseivé a kalocsa megyei árvaházak lesznek; 15. 3000—3000 korona az irodagazgatónak és titkárnak; 16. 1000—1000 korona a szentszéki jegyzőnek és levéltárosnak;

meg, hogy éjféli van, hanem hogy nekem kora haj-nalban kell elindulnom és rajta feledtem magam a porosz katonai munkán.

— Herein! — kiáltám meglepetve, hogy ki háborgat ilyen későn.

Az ajtó halkán kinyílt és aki belépett rajta — Marina volt.

— Mit akarsz? — kértem meglepetve.

— A kis dézsát akartam kivinni, mondá za-varában.

Csodálkozva néztem reá, hogy hát olyan sürgős volt ez, nem ért volna rá arra másnap reggel. Én ezt a gyermeket szentnek képzeltem és most látom, hogy az nem volt szilárd acél-jellem, hanem csak törekeny cserép. Ugy éreztem, mintha a felhőkből estem volna le. Idealiz-musom, mely a leány hősiességét magaviselete által csak megerősítést nyert, egyszerre összeomlott, mint egy kártyavár.

Pedig nem volt igazam; de mennyire nem!

A leány, midőn keresztül lábolt első zava-rán, egyszerre sirni kezdett, oly hangosan, hogy a kuria vastag falán is meg lehetett volna hallani.

Ne bőgj, — kiáltám bosszusan. És csodál-koztam, hogy az, aki eddig nem látszott engem észrevenni, csak betegen, most, mikor egészsége-

sen távozom, egyszerre neki adja magát a sí-rásnak.

— És miért sírsz?

— Mert a méltóságos ur elmegy, — volt a válasz.

Ime a női szív megfejthetetlen rejtélye! Míg ott voltam, nem látszott engem észre venni s mikor távozom, erőt vesz a szemérmén, éjfélkor besompolyog a szobámba és zokog oly keservesen, mint valamikor édes anyja koporsójánál.

Megvallom, hogy abban a pillanatban jobb szerettem volna, ha e jelenet elmarad, mely lerombolta eszményképemet, pozdorjává zúta a női erényről alkotott illúziómat.

Pedig rettenetesen csalódtam!

És mért fáj az neked, hogy távozom? kér-dem, mikor zokogása nem akart véget érni. Talán szerettél engem?

— Igen, — mondá ő faldokolva.

Ime az ostromlott várparancsnok, ki minden támadást diadalmasan vissza vert, most midőn a vár bevételével senki sem törődik, egyszerre ka-pitulál!

— És mért szerettél engem? kértem to-vább faggatva.

— Mert a méltóságos ur, mikor az asztalt

feldöntöttem még csak meg sem vert, — volt a válasz.

Erre igazán a felhőkből a földre estem. Ha azt mondta volna, hogy nem tudja, mért ragasz-kodik hozzám; ha azt mondja, hogy ez a termé-szet megfejthetetlen rejtvénye, hogy mért vonzó-dik a nő a férfihez: értettem volna. Ha azt mondja, hogy mert szép, fiatal tiszthelyettes vagyok; de azért, hogy még csak meg sem vertem! Ez nem volt női ragaszkodás, ez kutyahűség volt. Sértette férfi hűségomat.

Ennek dacára is feltámadt bennem a szen-vedély, és ami most következik, örökké emléke-zetes marad szívem oly változatos történetében. A leány midőn észrevette forrongó indulataimat, mint egy sebzett párdúc a szoba sarkába ugrott és egy rántásra kihuzta hüvelyéből fogason függő oldalfegyveremet, melynek fényes pengéje versenyt villogott ábrándos kékszemeivel.

A fegyvert magasra emelve felhajtva azon vidéken divó rövid ingesekéjét, félig látni engedte szűzies emlőjét, melynek alsó felét derekához szo-rosan simuló fűzője takarta el. Azután a fegyver hegyével mintegy keresgélni látszott a mellén, egyszerre egy ponton megállott vele.

A szíve tájékán volt. Oly pontosan állapo-

17. Cselédeknek: Misenda István komornyiknak 1600 korona, Szedlai István táblaterítőnek 1200 korona, Jurina Lajos, Jáger Károly és Katona Mór huszároknak egyenként 1000 korona. Végrendeleti végrehajtókat felkérve Városy Gyula apátkanonok, Kajuch József országgyűlési képviselő és Kolecsányi Endre műszaki felügyelő, az első kettőnek egyenként 5000 korona, a harmadiknak pedig 3000 korona tiszteletdíj rendeltetvén ki. *A kihirdetett végrendelet azonban teljesen tárgytalan, mivel az érseknek semmiféle készpénze, értékpapírja nem maradt.* Néhány darab ékszer és bitorzat, ruházat az egész hagyatéka, mely néhány ezer koronát ér.

Az orsz. magyar szövetség cím alatt vettük a következő sorokat: Az Országos Magyar Szövetség nyitriai fiókja folyó évi augusztus hó 26-án délután 3 órakor tartotta dr. Thuróczy Károly kir. tanácsos vármegyei főorvos elnöke alatt első választmányi ülését a vármegyei székház nagytermében. Többek hozzászólása után a választmány elhatározta, hogy a felmerülő kezelési költségeket nem a tagdíjakból fogják fedezni, hanem azt maguk a választmányi tagok egyenlő arányban viselik. Végül több tárgy érdemleges elintézése után elhatározatott, hogy a vármegye éjszakai részében lakó mindazon szülők, a kik gyermekeiket iparosokká képeztetni akarják és azokat eddig nagyrészt Ausztriába és azoknak tartományaiba küldötték, a helybeli ipartestület útján elhelyezhetik őket a vármegye székvárosában. Az országos magyar szövetség választmányának ezen elhatározása előreláthatólag sok ifjút fog a nemzetből való elidegenítéstől megóvni és azokat a magyarság szempontjától hasznos állampolgárokká nevelni.

A vágvölgyi vasut közígg. bejárása. E hét elején, vagyis aug. 29-én történt a Vágvölgyében építendő kettős vágányu vasut közíggazgatási bejárása és pedig Galgóctól egész Vágújhegyig. A bizottságban dr. Kostyal Miklós megyei főjegyző képviselte a vármegyét, Fodor József pedig a közíggazgatási bizottságot képviselte. A küldöttség Nyitra megye területén a legnagyobb részletességgel bejárta a kisajátítandó területet. Hétfőn este pedig a pöstyéni Gyógyteremben vasorára gyűltek össze mintegy 30-án. Érdekes, hogy dr. Kostyal Miklós volt a legerősebb ellenfele azon tervnek, hogy a második vágány a Vágvölgyében rakassék le. E helyett egy kimerítő dolgozatban a múlt évben a mellett szállt síkra, hogy a Nyitra-völgyében Privigyétől Rajeczéig építessék fel egy párhuzamos vonal, ami kétségkívül előnyösebb volt volna, mert Trencsénmegye is kapott volna belőle, míg Nyitra megyére kiszámíthatatlan előnnyel bírt volna.

A nagy-bossáni tűzkárosultak javára küldött a kormány 500, a nyitriai püspök úr ő méltósága 300, Oldenburg Nathalia hercegeasszony 100 és B. Kaas Ivor orsz. képviselő 100 koronát. Ez utóbbi 10 év alatt törlesztendő 3%-os kölcsönt is eszközölt ki a kormánynál, ami rendkívül nagy jótétemény a leégettékre, fogadják a károsultak hálas köszönetét! A segélyző bizottság.

dett meg ott a penge csúcsa, mintha anatómiából tanulta volna.

Mindez egy pillanat műve volt. Ránéztem aint műértőleg megfészkelte magát a szoba sarkában, hátulról és ketoldalt védve falbarrikádok által, csak szemben érhetette támadás.

Ha a fegyvert ellenem emelte volna, úgy érttettem volna védekezését és fegyvertelenül is tudtam volna parirozni: de a penge csúcsa az ő szívének volt irányítva.

Ime előttem állott a — bocsorok Lucretia. Csakhogy Collatinus szép felesége akkor mártotta saját szívébe a tört, mikor meg volt becselenítve: de e gyermeke leány saját ártatlanságát akarta fojtani tulajdon vérebe.

Erre nem voltam elkészülve, s megmerevedve, mozdulatlanul ültem az ágy szélén, ámulva mint vágat el lelki szemeim előtt egy pillanat alatt az események egész serege. S hogy Marina nem tréfált, megérttettem; mert még mindig görcsösen szoritván kezébe a markolatot a következő szavakra fakadt:

— Báró úr, ha egy lépést tesz helyéből, anyámnak sirban porladozó szentelt hamvaira esküszöm, hogy szívembe mártom a fegyvert. —

Ugy éreztem magam, mint ki sziporkázó rakétával nyitott puskaporos hordó körül forog;

Kántorválasztás. ifj. Matulay Ferenc krencsi tanító Rajecz-re lett kántortanítónak megválasztva s így a krencsi r. k. tanítói állomás megüresedett.

Csapatgyakorlatok Trencsénben. Aug. 31-étől egészen szeptember 15-ig Trencsénben csapatgyakorlatok tartatnak, amelyekre a 72. gyalogezred egy zászlóalja szerdán oda érkezett. Ezen idő alatt a kaszányában és a sátrakban 2700 ember van elhelyezve.

Idegen forgalom Tr-Teplicz fürdőben. Aug. 25-en kibocsátott 125 sz. jelentés szerint 6605 vendég jött Tepliczre. Előbbi év ezen szakában volt ott 6321 vendég. Tehát 284-el több van most.

A turzófalvi esperesi kerület — jubilans esperesének. A turzófalvi esperesi kerület papsága és katolikus tanítói a kerület érdemes esperesének, Gyurcsánzky Demeternek, ki a közelmúlt napokban ülte áldásos papi működésének negyedszázados jubileumát, f. hó 30-án Zakopcsén szép óvációt rendeztek. Mivel a kiváló népbárát az emlékezetes napot egykori tanuló társával egyetemben a Mária-Zell-i Szűz kegyhelyén ülte meg, a kerületnek csak most nyílt alkalma, hogy testületileg adjon kifejezést szeretetének és ragaszkodásának a ritka lelkipásztor iránt. Ez alkalomból egy díszes rámba foglalt, művészies kivitelű emlék-oklevelet adtak át a jubilansnak hatásos beszéd kíséretében, melylyel Szecsánzky János rakovai esperes-plebános üdvözölte. A festmény Spányár Pista rakovai kaplán barátunk művészi ecsetjét dicséri. Az ünnepeltetésnek folytatása volt a fényes banketten, melyet az ünnepelt vendégszerető házában adott nagyszámú ünnepelői tiszteletére. Az elülülő rakovai esperes mélyérzésű pohárköszöntője után a tanítószög nevében Bugalla Béla turzófalvi fiatal tanító köszöntötte föl szép katolikus szellemű beszéddel a népnevelés és a tanítószög lángbuzgalmú barátját, Remesik János tanító pedig nagy érzéssel elszavalta Schmid Géza turzófalvi kaplánnak lehelő alkalmi ódáját. Végezetül Lonszky plebános és Csajda kántortanító a szegény kiszucái nép könnyekig meghatott atyjának a nép tiszteletét és szeretetét tolmácsolták. — Látván az őszinte nagyrabecülésnek és szeretetnek ezt a keresetlen és harmonikus megnyilatkozását, mely az egyházi és világi ünneplők szavain egyaránt átzegett és az ünneplő jubilans perөгő könnyein átszállott, lelkesedtem a fehérszínű, mely katolikus legjobbjaink szíveit mozgatja: adna az Isten a szegény magyar katolicizmuskal minél több ideális egyházi ferfit és a papságnak és a világi intelligenciájának egy nagyarányú összhangzó egyetértését lelkesedését a fehér asztalon túl is: egy oly impozans katolikus társadalom megeremtésében, a milyennei benünket katolikus testvéreink a protestans Nemetsországban ép a közelmúlt napokban oly esodálatra ragadtak.

Katonai barakkok. Trencsén sz. kir. város a Felsőszigetén levő s céljuknak többé meg nem felelő barakkok helyett 43.000 korona költségen az alsóvárosi állomás mellett új katonai

nem volt egy pillanatnyi veszíteni való idő, ha egyet mozdulok, egy tragedia játszódik le, melynél szebbet alig ismer a világirodalom.

— No hát én is anyám szent emlékére esküszöm, kit nem is ismertem, hogy érintetlen maradsz. Tedd le a fegyvert és óvja meg érnayedet a mindenható Isten. — Miközben sarokba állítva a pengét óvatosan távozott a szobából.

Én elretesztem az ajtót, mintha betörők ellen védekeznem kellett volna: az izgatottságtól álmatlanul töltvén az éjszakát, újra meg újra kezdém olvasni a rezonville-i csatát, de nem érttettem belőle egy gondolatot sem.

Én az egyszerű porléányban csak egy hősnőt bámultam s most látom, hogy egy szent rejtőzött benne.

Évek mulva arany gallérra tettem szert s azon tűnődtem sokszor, hogy a katonai testületi szellem mért nem engedi, hogy a gyöngyöket onnan szedjük ki, ahol éppen találhatók. És mért kell azokat éppen az ékszerésznél vásárolni. Mert a társadalmi copf áttörhetetlen gátat vont közénk. De azért évtizedek mulva is mélyen megilletődve gondolok vissza a tót nép erényes gyermekeire, Mariinára.

Lengyel eredetiből.

barakkokat építtetett. A legénység elszállásolására három külön épület szolgált, melyeknek mindegyike négy, egyenként 50 ember számára berendezett teremből, egy előszobából és négy mellékhelyiségből áll. Azonkívül külön őrség- és konyha-helyiségek állanak a telepen, mely deszkakerítéssel van bekerítve. A konyhák Pongrácz-fele szabadalmazott takarektűzhelyekkel vannak ellátva. Az épületek átvétele folyó évi augusztus hó 25-én történt.

Tűzkárosultak. Mikovics Imre nagybossányi plebános tűzkárt szenvedett hivi nyomorának enyhítésére és ottani 34 évi működésének emlékére 34 százast (korona értékben) adományozott.

Delejes kardok. A „Stein der Weisen“ technikus folyóirat egyik újabb számában olvasuk, hogy minden kard, melyet hosszabb ideig viselnek, érezhetően magnetikus lesz, és pedig a hegyén van az északi sark, míg a markolat közelében a déli sark. Hasonlóképen delejes a kardhüvelye, alul északi sarokkal, fent pedig a déli sark. Erről igen könnyű meggyőződést szerezni bármely delező segítségével, meg az olyan kis kompaszszal is, minőt óra láncon szokás viselni. A delező északi sarkát, tehát a kékre acélozott felet a kard hegye erősen visszataszítja, míg a másik sarkát csökönnyösen magához vonzza. Igaz, hogy közönséges, nem magnetikus vas is bizonyos hatással van a delezőre, de ezen hatás csak igen csekély és azzal a különbséggel, hogy a közönséges vas egyformán vonzza az északi és déli sarkot, míg a kard az egyiket taszítja, a másikat magához húzza. A kard magnetizmusát onnan nyeri, hogy viselve hosszabb ideig félig függélyesen, tehát a delejes elhajlás irányában függ s éppen emiatt a föld delezességétől mágnesez lesz. — Nyilván ebből magyarázható az is, hogy a tiszturak oly erős vonzerőt gyakorolnak a — hölgyvilágra.

Pöstyén fürdőt aug. 30-áig a hozzánk beküldött fürdőnévjegyzék szerint ez idén 6874 vendég látogatta.

Biztos szer a fejkorpa ellen. Egyik előfizetőnk írja: A sok hajkorpa kellemetlenségét annyival inkább zokon vettem, mert állásomnál fogva fekete ruhát kell viselnem. Ezen nyáron asztma ellen a többi közt napfürdőt használtam, melyre a forró júni-augusztus kiválóan alkalmas volt. A fejkorpa kezződés teljesen megszűnt, úgy hogy meg a legerősebb fésű sem tud olyat fejemről lehozni. Ez a laikus előtt is igen érthető. A napheve mely nem csak a uyers vászon sárga színét hófehérre változtatja de a legfinomabb szövét, sőt a cserépszindely 's fémnek színét is kihúzza, az egész test felborít kissé kellemetlen gyuladásba hozza, mire ez 1—2 nap mulva leválik s ezentúl folyton erősen hámlik. — A fejbőr lehámlása (a hajkorpa) mely csak azért volt oly bő, mert a testbőr egyéb részének (a szabadság elzárása folytán a mi célszerűtlen ruházatunk miatt) rendszeres hámlása akadályozva volt, teljesen megszűnik. Azt különben már Kneip előtt is sok orvos es okos ember állította, hogy ruházatunk sok betegségek okozója, a szűk uniformis, reverenda, sok tüdőszív, gége s más baj oka

A Kiszuca-ujhelyi tűzkárosultak felségélyezésére, a plebánia hivatalhoz beküldött könyöradományok részletes kimutatása: Mélt. Bende Imre megyés Püspök úr 500 kor., Nsg. Nyitrai Káptalan 100 kor., Olesna község úrbéri pénztára 200 k., Turzófalvi község úrbéri pénztára 100 k., Lonszky Gyula pleb. és hívei 200 k., Zákopcséi esperes és hívei 300 k., Rajeci pleb. és hívei 200 k., Bossácai pleb. és hívei 150 k., Csornei pleb. és hívei 124.29 k., Dlhopolei sz. Antal-persely 20 k., Dlhopolei hívek 96 k., Gáspár L. dlhopolei plebános és háza 19 k., Rakovai esperes és hívei 80 k., Domanizi esperes és hívei 68 k., Turnai hívek 50 k., Visnyói hívek 53 k., Vágbesztercei esperes és hívei 50 k., Úgyicsi pleb. és hívei 50 k., Vadiosói pleb. és hívei 80 k., Nsg. Jeszenszky A. kanonok 20 k., Várnai a. k. pleb. és hívei 50 k., frivaldi pleb. és hívei 30 k., Dubnici pleb. és hívei 38.60 k., Mélt. Wagner J. praelatus 40 k., Kis-Mitici plb. és hívei 40 k., O-Besztercei pleb. és hívei 38.37 k., Darázi plb. és hívei 37.09 k., Szkalitei hívek 43.80 k., Misseni pleb. és hívei 34 k., Vizsolai pleb. és hívei 20 k., Dr. Polyák P. János A-Kubin 15 k., N-Sztriciei hívek 14 k., Orechói plb. és hívei 12.88 k., Ngs. Mladonický J. győri kanonok 10 k., Nsg. Nemecsek F. nyitrai kanonok 10 k., Okolicsányi J. bolessói plb. 10 k., Gramantík Gy. precsini plb. 20 k., Badik J. szkalitei pleb. 10 k., Kelecsányi B. szkaecányi esp.-plb. 10 kor., Frátrik E. visnyói plb. 10 k., Nsg. Szteszkal J. predméri k. plb. 10 k., Mlt. Molnár J. praelatus Abbazia 10 k., Krajecsek J. gyűjtése Dubnic 8 k., Riesz F. S. J. Bpest 8 k., Csoffalvay A. kápl. Nyitra 8 k., Dr. Bartosik A. plb. Moesonok 6 k., Hreska P. zubáki plb. 5 k., Kompanek J. sztriciei esp.-plb. 5 k., Zatkovics K. pleb. Ny.-Zsámbokrét 5 k., Galambos K. (Lazarista ház Bpest) 5 k., Ludoser S. plb. Mező-Tárkány 5 k., Hromada Antal plb. Bielopotok 5 k., Markovics K. plb. Bittsica 4 k., Potucsek J. esp. Szlozna 4 k., Glatz S. pleb. Meccs 4 k., Wohland J. plb. N-Próna 4 k., Dr. Boda Szombat-hely 3 k., Szlauka K. plb. Zay-Ugróc 2 k., Raska E. Zsolna 5 k., Cvincsek J. plb. Divina 20 k., Divinai hívek 19.24 k., Ochodnicai plb. és hívei 40 k., Hájek V. e.-plb.

5 k., Janec József, vág-podhragyi pleb. ur gyűjtőivén: Herec Hohenlohe Clodvigné 20 k., Dr. Altmann 10 k., Uradalom Zsigmondháza 10 k., Pacher Anna 1 k., Zubek Klementina 1 k., Janec József 2.90 k., Uskert J. lovag pleb. Brodnó 16 k., Grün Gyula 1 k., Schaller József 3 k., Gluckthal N. 5 k., Templomi gyűjtés a v.-podhragyi hívek részéről 36 k., Szkiak Antal — 50 k., Szigotszky József 1 k., Szigotszky István 1 k., Grün Simon 2 k., Ruznak Simon János — 40 k., Gyurovec Vavrik Katalin 2 k., Janiga József 2 k., Taldá Pál 1 k., Kompanek Teréz — 40 k., Csieska Bosko Mihály 1.60 k., Kohn Dezső 2 k., Demacek József 2 k., Pápezsik Vince 1 k., Hoffman György 1.20 k., Künfalvay pleb. és hívei 16 k., Trencsen-Teplai pleb. és hívei 13 k., Dr. Mihalovics L. 10 k., Dr. Mihalovics E. 10 k., Beregi E. belusi pleb. és hívei 76 k., Sefesik K. rozsinai plb. és hívei 56.04 kor., Rényi J. dubodiei pleb. házi gyűjtése 52 k., Bélik Mihály plb. Kis-Ugyics, 2-ik gyűjt. 30 k., Cvinesek J. és hívei N-Divina, 2-ik gyűjt. 20.48 k., Matuskovics M. kanonok Zolyom 20 k., Dr. Karácsonyi, egyet. tanár. Bpest 10 k., Bárdi J. plb. és hívei Apátfalva 11.40 k., Biringer Á. kanonok plb. Nyitra 11 k., Irgalmas nővérek. Homonna. 6 k., Pápai E. plb. Pruzsina 5 k., Zádor A. plb. Vörösmart 5 k., Plebániai hívek. Szkalite, 2-szor 4 k., Zubricky J.-né úrhölgy. Bpest 4 k., Herbst L. Proszék 3 k., Ezenkívül nagyszámú ruhaneműt élelmiszert küldött: Beregi E. belusi, Baros K. rajeci, Gramantik Gy. precini, Gáspár L. dlhopolci, Gyuresánszky D. zákopcei, Dudai J. tókésújfalusi, Ludvig Gy. bossáci plebános urak és Moravszky N. úrhölgy Csernéről. Mindezek fenn tisztelt hölgyeknek és uraknak a szerencsétlen tüzkárosultak nevében szívem mélyéből mondok köszönetet. Isten fizesse meg! — A további adományokat kérem ezentől is nevére küldeni s azokat folytatódólagosan fogom nyugtáznai.

Kiszuca-Ujhely, 1904. szept. 1.

Semida Kálmán esp.-plebános.

A szülők kötelességei és jogai gyermekeikkel szemben a vagyonra nézve

— Irta: Sarmaságh Géza. —

(Vége.)

A család ehhez hasonló, de már lazább másik alakjánál, a törzsrendszernél (majoratus, famille-sonche), a mely Magyarország, Ausztria, Bajorország, Westphalia, a francia Canada számos családjaiban, Angolországban pedig általában divik, a szülők szintén nem ismerik e kötelességet. Itt a törzsvagyon, vagy örökölt ipartelep egy kézben marad csonkítatlanul, mely pedig vagy az első szülöttnek vagy azon gyermeknek kezében, a kit képességei miatt az apa erre kiválaszt. A többi gyermeket aztán az apa vagy kiképezeti valamely jövedelmet hozó pályára, vagy pedig a csonkítatlan családi vagyon jövedelméből biztosít nekik fentartás-alapot. Teljesen szabad rendelkezés-joga van tehát az apának a vagyon felett, melyből ki is tagadhatja egészen akármelyik gyermekét.

Azonban, ha az igazságosság alapján szigoruan véve nem is köteles reá a szülő, de a szeretetnél és benső életviszonynál fogva bizonyos erkölcsi kötelessége van mégis, hogy vagyont hagyjon gyermekeire. Hozzájuk fűződő érdeke és természetesen viszonya kívánja ezt. Érte éltek, benők élnek tovább. Ki állhat közelebb hozzájuk? Kinek érdeke inkább az ő érdekük is egyszermind, mint gyermekök érdeke, a kikben mint saját vérökben, saját testi s lelki képmásukban, második énjökben, saját nevük alatt folytathatják leginkább vagyonuk élvezetét haláluk után is.

Aztán, habár az igazságosság törvénye alapján nem is kötelesek a szülők vagyont hagyni gyermekeikre, de ugyanezen az alapon természeti kötelességek képesíteni őket arra, hogy az életbe kilépve fentarthassák magukat. Az olyan szülőtől tehát, akik gyermekeiket akár testi hibáik miatt, akár valamely jövedelmező és saját s családi állásuknak megfelelő pályára kötelességmulasztásból vagy más okokból nem képesítették, az igazságosság is követeli, hogy megfelelő vagyon hátrahagyásával biztosítsák jövedő fentartásukat. Erre a szülők az igazságosság alapján a társadalommal szemben is tartoznak, a melyet igazságtalanság volna a gyermek fentartásával terhelni vagy a rendre veszedelmes tagokkal szaporítani. Azért a legtöbb állam, hogy megvédje a gyermek érdekét a könyvelni kitagadástól, örökösödési törvények által lekötö a legközelebbi rokonok számára a családi vagyon bizonyos részét, a mely az életfentartásra szükséges. Sőt némelyek túlmenve a jogos határon az apa végrendekezési jogának korlátozásával a gyermekeknek egyenlő osztozkodási jogát biztosították törvényileg. Így tett a francia törvényhozás is, a mely elfogadta ugyan az apai hatalom főbb természeti jogait s állami erőt is biztosított számára, de teljesen korlátozó végrendekezési szabadságát.¹

5. Az állam korlátozó joga.

Miként minden más téren, itt is bebizonyult, hogy egyik érdeknek a természeti rend határain túl biztosítása nem történhetik más szinten oly fontos érdekek sérelme nélkül. A liberalizmus ezen atomizáló irányának is csakhamar mutatkozott káros hatásai épúgy a nevelés, mint a nemzetgazdaság szempontjából.

A mi a nevelést illeti, az apa rendelkezési jogának korlátozása a vagyon felett, sőt végrendekezési szabadságának megszüntetése a gyermekek egyenlő osztozkodásának jogával szükségképp csökkenti az apai nélkülözhetetlen és feltétlen tekintélyt s növeli a gyermek elbizakodását. Hiszen, ha a gyermek tudja, hogy ugys bizonyosan fog vagyont örökölni saját munkája nélkül is, már születésétől kezdve számít ez eshetőségre, az apa halálára. Csökken a munka-kezdve, igyekezete, hiszen tudja, hogy munka nélkül is biztosítva van jövője. Csökken az apai tekintély iránti engedelmesség, tisztelet, hiszen tudja, hogy az apa ugy sem büntetheti a vagyonból való megfosztással. Mennyi alkalmat és bátorítást ad ez a tudat egy könnyelmű ifjunak az adósság csinálásra, melyet biztosan kifizet majd a jövőben biztos örökség! És az apa teljesen tehetetlenné válik egy ily gonosz gyermekkel szemben. Aztán az egyenlő osztozkodás joga mennyi vizálynak hinti magvát a testvérek és rokonok között! Bizonyítja ezt Franciaország, ahol csak egyévből, 1868-ban 21.317 volt az osztozkodási pereknek a száma.² A család egységére, szellemére, a hagyományok fentartására is káros hatású e korlátozás. A vagyon kötelező feldarabolásának megakadályozása végett hány családban honosul meg az erkölcstelen kettős-gyermekrendszer amely aztán a család tovább örökítését is veszélyezteti.

Nemzetgazdasági szempontból pedig a legkiválóbb sociologusok szerint számtalan bajnak épen ez képezi forrását. A családi vagyonnak felaprózása folytonossá teszi a birtokváltozást, teljesen ingóvá tesz minden vagyont, idegen kezekre juttatja az ősi nemzeti birtokokat, növeli a tőke uralmát, ezzel a vagyonnak kevés kézbe összpontosulását és nyomában a tömegek elszegényedését, a váltó-nyomorúságot, uzsorát, korunknak ezen legveszedelmesebb betegségeit.

Ez az egyik főoka hazánkban is a közép-és kisbirtokosok rohamos hanyatlásának; ha nem is sok, de legalább biztos megélhetés-módot nyújtó hivatali ágak beteges elözlésének.

Az ipar és nagyobb vállalatoknak is kárára van ez az egyenlő osztozkodási jog, mert az apai üzlet-vagyon értékének felosztása miatt vagy megbenjíti azt tovább kiterjesztésében, vagy fel is osztja. A francia kereskedők 1865-ben s senatushoz a bajok orvoslása végett intézett emlék iratukban azért hivatkoztak Angliára s Éjszak-Amerikára, hol inkább a törzs-családi rendszer uralkodik s az apa végrendekezési szabadsága következtében rendszerint vagy az elsőszülöttre, vagy a hajlamainál fogva alkalmasabb és előre kiválasztott s erre kiképzett gyermekeire hagyja a családi vagyont vagy üzletet, míg a többieket más pályára való kiképzéssel kárpótolja a megvont vagyonért. Legjobban is virágozik ott az ipar; izmosodnak a családi üzlet és vagyon; kitűnő szakférfiakkal gazdagodnak a különböző pályán; mindenek fölött pedig mintaszerű a családi élet.

Le Play, a legkiválóbb francia sociologus egyik nagy művében részletesen kimutatja a legtöbb boldog népnél a jólét és végrendekezési szabadság közötti összefüggést.³

És hogy valóban mennyire össze is függ a kettő egymással, bizonyítja az a tény, hogy az

angolok 1703-ban, míg a r. kath. nép gyengítése végett rá erőszakolták az egyenlő vagyonfelosztást, addig az irek protestansaira s egész Angolországra megtartották a régi örökösödési törvényt.⁴

Ha tehát nem is lehetne általánossá tenni az első szülöttség kizárólagos öröklési jogát, a mely csak egyes kiváltságos osztályoknál és családoknál lehet nemzetgazdasági szempontból is okadatolt: az apa végrendekezési szabadságát épúgy a nevelés érdeke, mint a társadalom java is megköveteli, mint az apai hatalomból kifolyó természeti rendet. Hiszen ő a vagyon tulajdonosa, ő a család feje, aki legjobban viseli szívén a családnak javát, mert ő benne és érte élt, fáradozott és így legjobban is tudhatja, mi válik annak hasznára halála után. Az apai hatalommal való visszaélés megakadályozásának pedig nem lehet egyedüli módja a végrendekezési szabadság megvonása, vagy épen a gyermekek egyenlő osztozkodási jogának biztosítása, a mely annyi káros következménnyel jár.

Ha tehát a szülők képesítették gyermekeiket valamely állásukhoz mért pályára, a melyen önállóan fentarthatja magát, nem kötelesek gyermekeikre vagyont hagyni.

Az apának, — halála után pedig az anyának joga van szabadon végrendekezni, s az államnak nincs joga ezt a szabadságot megszüntetni.

¹ Code civil art. 373—377. —

² Stimmen aus M. L. B. VI.

³ Le Play La Reform sociale Tom. II. 1. 2. ch. 17. v. kiad.

⁴ Stimmen aus M. L. i. h.

CSARNOK

Az elefánthi pálosok.

Közi: Mittuch József.

Elbucsztak a sirboltban nyugvó rendtársaktól is, kik boldogan álmódják csöndes álmukat s szerencsések befalazott, kis fülkékben, mert nem látják a rend haláltusáját. Csak Vazcek Cirill erősítgette váltig, hogy ezek is e percben megmozdultak sötét sirjukban...

Még egyszer összegyűltek a hosszú folyosón, hogy egymás nyakába borulva forró öleléssel, testvéri csókkal váljanak el egymástól — a viszontlátásra amott a csillagokon túl!

Bocó András nyitotta meg a menetet, még egyszer visszazérett a pusztuló tanyára, forró, hosszú csókot nyomott az ajtófélfájára, utánna a többi s fölszálltak a rájuk várakozó falusi kocsikra, hogy örökre Isten hozzádot mondjanak az immár néptelen zárdának.

A falu apraja-nagyja összecsdült s szívzorongva nézte a gyászos jelenetet. A szegények, a hívek kiváltak a tömegeből s könyzapor között összecsdülták kezeiket, ruháikat...

Mire kibontakoztak a zokogó tömegeből, megkondult fönt a toronyban a harangszó angyalí üdvözlésre...

Az exservita Stock Burchard kétségbe esett arccal nézett le a toronyból, csak úgy gépiesen kongatta a nagy harangot, mely bánatosan, keservesen sirt, zokogott rendjének, a hires-neves pálos rendnek temetésén...

Elszéledtek mind a zajgó világba ki jobbra, ki balra, csak Turszky Miklós maradt itt hirmondónak, kire az elefánti plébánia vezetése bízva volt, s Balogh Zsigmond még ide ragadt pár napra a régi fészekhez... Utóbb az is elment s vele távozott az utolsó fehér barát az ósrégi elefánti házból.

Alig tették ki lábukat a kiűzött pálosok, kezdődött a pusztítás, rombolás mindenfelé. Zsivaj, lárma támadt a néptelen házban, jöttek idegen népek, hogy összecsdomagolják a pálosok éveken át verejtékkel szerzett ingó-bingó jószágait.

Durván dobálták a szent tárgyakat, melyeket sok jámbor szerzetes csókjaival elárasztott, lefeszgették a falakról a keresztek, képeket, megmozgatták helyeikről a régi szobrokat, halomra döntöttek az oltárokat, szőszeket — valóságos pusztítást végeztek a klostromban.

S mikor már mind ki volt takarítva, nagyot nyikorgott a főajtó kulcsa, bezárult a kapu, hogy a pálosoknak soha többé meg ne nyíljenek.

Sivár, ijesztő nesztelenség borult az elárvult klostromra... üres lett a sok századon át oly népes zárda, csak a pálosok emléke s a sirboltból kikélt szellemük végig suhogott holdvilágos éjszakákon az elhagyott cellákban...

Az emberi kéz rombolását segítette maga a rohanó idő, kikezdte a hatalmas falakat s a végig száguldó viharok sivitva-fütyülve feszegették a tető zsindejét, hogy kacagva szembeszálljanak az emberi erővel...

Megállva itt a pálosok frissen hányt sir-dombján, emlékezzünk meg azokról is, kik évszázadokon keresztül az elefánti ház élén álltak.

Alapításától kezdve jelen temetésükig hosszú sora lehetett azoknak, kiknek gondjaira bízattak az együttlakó rendtársak, azonban az elsárgult, fakó frások csak egyesekről tesznek említést, azért a szakadatlan névsort összeállítani teljes lehetetlenség. A mennyire sikerült kikutatni, a következők voltak Elefánton priorok:

1383-ban Mihály, 93. Péter, 97—98. Dénes, 99. György. — 1405-ben Ferenc, 5—7. Mátyás, 11. László, 15. 17. 18. 20. 24—25. János, 26. Balázs, 27. Sebestyén, 29. Bertalan, 32. László, 38. Berec, 39. Endre, 52. András, 69. Péter, 91. Pál, 96. Bruman Máté, 98. Benedek. — 1504-ben Benedek, 5. Szegedi János, 10. Tamás, 13. Chanady Albert, 18. Endre, 33. Szily György, 42. Márton, 48. Ferenc, 53. Kelemen, 55. Tamás, 59. Zegedi István, 61. Máté, 75. Bodor (Crispus) Márton, 89. Simon, 97. Füzessy Endre. — 1601-ben Felné-methy Benedek, 8. Zaycz, 17. Gosdony Imre, 18. Michalszky Rafael, 85. Maitény Pál, 86. Kelez Miklós, 89. Skolny Sándor, 96. Horváth Bernát. — 1706-ban Volmuth Bernát, 12. Karlóci (Vartócsi) Lajos, 13. Turócy Bertalan. — 1714-ben Vemoch András, —. Soós Matyás, 16. Bolla Ágost, 19. Bakay Imre, 20. Simonyi József, 24. Havran Özséb, 25. Ordódy István, 28. Siley Ádám, —. Huszár István, 29. Tarnek Mihály, 32. Podhoránszky Özséb, 33. Paksy Lajos, 34. Akács Imre, 36. Keresztes János, 41. Eszterházy Imre, 45. Balesarovics Jakab, 46—48. Vajay Jeromos, 49. Podhoránszky Özséb, 53. Raffovits László, 57. Sztreska Márton, 65—7. Szabó Vince, 69—71. Némethy Imre, 72. Kardos Lukács, 73—6. Némethy Imre, 78—82. Gaál László, 84—86. Bocó András.

Idők folyamán pedig a következő tartományi helynökök, vikáriusok székelték itt: 1589—91. Bratulits Simon, 1609—26. Zajec János, 1634—7. Ivanovics Pál, 43—51. Petrovics György 54—58. Szkotnicky János Alfonz, 59—70. Kelez Miklós, —62. Nagy Miklós, —71. Szkotnicky, 72—82. Kelez, 77. Diósi Imre, —89. Skotny Sándor, Elek, 90—91. Vepi Imre, —92. Kolecsányi Ádám, 93—94. Kelez, 94—96. Ladányi (Ludassy) László, —97. Vepi, —1698. Majthényi Pál, —1701. Bolla Ágoston, —22. Malonyay Pál, —43—4 Ordódy István, —45. Lethenei Pál.

Mint egyszerű rendtagok tartózkodtak itt a XVIII. század folyamán:

Szenesi János, Zigull Anzelm, Soós Jeromos, Kovács József, Witasek József, Kazy Bernát, Bakó Béla, Szigeti Antal, Leich Ödön, Dévény Pál, Konecsny Ferenc, Hubini Elek, Wirossek Domonkos, Nádassy Bernát, Frimel Máté, Tábori Ambroz, Korponay István, Stankovszky Jusztin, Rott István, Várady Lőrinc, Gütte Jeromos, Pongrácz Ignác, Juhász Ágoston, Fülöp Ádám, Jaros Ince, Farkas Tádé, Rakovszky Antal, Tolnay Miklós, Kustány János, Gosztonyi László, Molnár Bernát, Visolyi Ágoston, Komáromi Antal, Streskóczy Ata-

náz, Desó Antal, Podhorszky Lőrinc, Házy András, Szaly Benedek, Boróczy Károly, Cserei Ambriz, Bessenyei Elek, Kubinszky Gábor, Bilnicky Makár, Dely Jácint, Csár János, Polónyi F. Czeczehy József, Martony Mihály, Tóth Sándor, Révész Lajos, Takács Imre, Vajda Vince, Aszalay Tádé, Jenney Márton, Beniczky Tamás, Motesiczky Lukács, Szabadhegyi Mihály, Borts Dániel, Potyondi Ádám, Szily Bertalan, Szentgály Ágoston, Kovács István, Gyuris Kajetán, Pauliny Márton, Bottka Bazil, Toronyi István, Besznák Benedek, Szily Boldizsár, Marssó Tádé, Antal Mátyás, Balonyay Julián, Tállay Ágoston stb. stb.

Tisztán e nevekből ítélve láthatjuk, hogy a magyar jobb módú családok sarjai különös előszeretettel sereglettek szt. Pál remete hajlekaiba s talán rendnek ebből kifejlődött magyar nemzeti szelleme is volt II. József szemében a szálla, mely arra készítette, hogy a németesítő törekvéseinek gátat vető rendet egyszerűen eltörölje.

Hogy az elefánti rendház a többiek között mindig bizonyos elsőbbséggel bírt, kiviláglik abból is, hogy a rend theologiai iskolája sokszor helyzetetelt Elefántra. A theologiai kurzust Elefánton végezték a pálos növendékek 1702, 1704, 1710—11, 1718—19 és 1738. években.

A filozófiát: 1714—17, 1721—24, 1726—29, 1731—6, 1739—41, 1743—44 és 1746—54-ben.

Rákóczy Ferenc zavaros idejében 1703-ban beszüntették Nagyszombatban a theologiat s helyette Elefánton szerveztek kazuistikát, hasonlóképen az 1740-ben dühöngött pestis miatt ide helyezték a theol. speenlatívát.

Telefon.

Cz. Gy. urnak Trencsén. Sajnáljuk a sok sajtóhibát. De a helyettes szerkesztőt nem vonhattuk felelősségre, mert szerencséjére még idejekorán Budapestre menekült a — honorárium elől.

K. B. Pozsony. Bangha Imre úr még itt van; de már nem mint kadet, hanem aug. 18. óta tüzér hadnagy. Gratulálhat neki, mert a hosszú listában ő volt az első kinevezve a hivatalos lapban, mint osztályának legelső növendéke. Jelenleg be van osztva a budapesti 4. sz. tüzérezredbe.

6054/1904. sz.

Árlejtési hirdetmény.

Nyitra város képviselőtestületének 90. közgy. 3274. kig. sz. határozatával elrendelt **támfalépítésének vállalati uton** való biztosítása végett **1904. évi szeptember hó 10-én délelőtt 9 órakor** a polgármesteri hivatalban zárt ajánlati versenytárgyalás fog tartatni.

A zárt írásbeli ajánlatok a kitűzött határidőig az iktató hivatalban (I. em. 9. sz.) nyújtandók be, amelyekhez a vállalati összeg 5%-ának a városi pénztárnál történt letételéről szóló elismervény csatolandó.

A munkálat műszaki iratai a városi mérnöki hivatalban a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Nyitra, 1904. szeptember hó 1.

(P. H.) **Faschler Ferenc,** polgármester.

T Egy jó házból való fiú **tanonc**nak azonnal felvétetik. Vidékiek előnyben részesülnek.

SARLAY ÁDÁM, fűszerkereskedésében Nyitrán.

Szolid és pontos kiszolgálás!!

GOMBÁRIK ISTVÁN

uri és női fodrász
Nyitrán, Tóth Vilmos-utca 15. sz.

Ajánlja a mai kor igényeinek teljesen megfelelő s „hygienikusan“ berendezett

diszes uri- és női-fodrásztermét.

Végez mindennemű e szakmába vágó **uri és női hajmunkát**, úgymint hajbetétet, frizeteket, frufukat, egész és fél parókákat, hajfonatokat minden színben; továbbá **női fésülést** a legújabb divat szerint, nappali, estélyi, bálí, menyasszonyi és fényképfelvételekhez alkalmas frizurákat, **haj- és szakállfestést**, úgyszintén **tyukszemvágást** jutányos árban.

— Vesz vágott és kifésült hajat. —

Előfizetéseket üzleten kívül is elfogad.

Hölgyeknek külön bejárat a kapu alatt jobbra.

Szolid és pontos kiszolgálás!!

Minden családnak

saját jól felfogott érdekében csakis a

**Kathreiner-féle
Kneipp-maláta kávé**

szabadna pótléku használnia
a mindennapi kávéitalhoz.

**Nyitrai Népbank
mint részvénytársaság**

elfogad betéteket a legjutányosabb feltételek mellett, **leszámítol** váltókat, betéti könyvecskéket; **kölcsönöket** ad ingatlanokra a legkisebb kamatláb és szabott ügyvédi díjak mellett amortizációra különböző tervekben; **előleget** ad arany- és ezüstműekre, sorsjegyek-, részvények- és másnemű értékpapírokra; **elad és vesz** mindennemű értékpapírt napi árfolyamban; **felvilágosítással** szolgál és mindennemű megbízást teljesít: bank-, pénz- és biztosítási ügyekről. **Az igazgatóság.**

Székháza Városház-tér 3-ik szám.

Az 1896-iki ezredéves, az 1897-iki hamburgi és az 1900-iki párisi világiállításon kitüntetve.

Legfinomabb
hegyi ojtvány
CSEMEGE
SZŐLŐT,
francia fajokban
édeset és szagosat,
5 kilós kosarakban
gondosan csomagolva minden posta-állomásra
mérsékelt áron szállítok,
valamint
üres szőlőkosarak
is nálam beszerezhetők.

PÉCS EDE
fűszer-, csemege-, bor- és ásványvíz-kereskedő
NYITRÁN.

Az 1896-iki ezredéves, az 1897-iki hamburgi és az 1900-iki párisi világiállításon kitüntetve.

VAJDA J. * butorgyári raktára
NYITRÁN, Párutca.

A n. é. butorvásárló közönség becses figyelmébe ajánlom dús választékú, szilárd és modern stílű háló, ebédlő, uri szoba és szalon berendezésekből álló **RAKTÁRAMAT** a legegyszerűbbtől a legfinomabb kivitelig. a képzelhető legjutányosabb áron, úgyszintén saját készítményű kárpitós-butoraimat.

Szolid és pontos kiszolgálás!

Szolid és pontos kiszolgálás!

Kivánatra költségvetésekkel és rajzokkal készséggel szolgálok. Kiváló tisztelettel **VAJDA J.**

HIRDETMEÉNYEK a „Nyitramegyei Szemle“ részére jutányosan felvé- tetnek a kiadóhivatalban.

SZUPERFOSZFÁTOT,
Stassfurti káinitot | Stassfurti káitrágyasót
szavatolt 12.4% tiszta káli = 23—24% kénsavas káli tartalommal, *** **

szavatolt 40% tiszta káli = 74—76% kénsavas káli tartalommal, *** **

KOVASAVAS KÁLIT (dohánytrágyázásra) továbbá
mindennemű egyéb **mütrágyaféléket**, azonkívül
Rézgálicot (98—99%) elismert kitünő minőségben legolcsóbban
szállít a
„HUNGÁRIA“ mütrágya, kénsav és vegyi ipar részvénytársaság
Budapest, V. Fürdő-utca 8.

FELTÜNŐ UJDONSÁG!

Delice Minden hirdetés felesleges, a dohányzó egyszer veszi és többé mást nem szíhat.

legjobb valódi francia
SZIVARKAPAPIR ÉS SZIVARKAHÜVELY.

Huszár István könyvnyomdája Nyitrán.